

STORTINGET

Innst. 232 S

(2021–2022)

Innstilling til Stortinget
fra utenriks- og forsvarskomiteen

Dokument 8:120 S (2021–2022)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Ola Elvestuen, Sofie Høgestøl og Alfred Jens Bjørlo om ekstraordinær støtte til Ukrainas frihetskamp

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen umiddelbart gjennomføre en engangsoverføring på minst 1 mrd. kroner til Ukrainas demokratisk valgte regjering. Midlene kan brukes til å anskaffe våpen og ammunisjon.
2. Stortinget ber regjeringen slutte seg til European Peace Facility (EPF) og bidra økonomisk gjennom EPF for å styrke Ukrainas forsvarsevne.
3. Stortinget ber regjeringen dele relevante norske cyberkapasiteter med ukrainske myndigheter for å forsvare landet mot offensive cyberangrep fra Russland.
4. Stortinget ber regjeringen dele norsk etterretning med ukrainske myndigheter for å bidra til å styrke Ukrainas evne til å hevde sin suverenitet.
5. Stortinget ber regjeringen forby norske banker og andre finansielle institusjoner å opptre som korrespondentbank for samtlige russiske banker og finansinstitusjoner.
6. Stortinget ber regjeringen stenge russiske eierinteresser og selskaper ute fra norsk sokkel. Det bes om at det ikke overføres midler til russiske eierin-

teresser i forbindelse med leterefusjonsordningen.

7. Stortinget ber regjeringen vurdere å innføre et forbud mot å gi skip som er eid, kontrollert eller drevet av enhver person knyttet til Russland, adgang til å anløpe norske havner, etter modell fra Storbritannia.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Nils-Ole Foshaug, Eva Kristin Hansen og Rigmor Aasrud, fra Høyre, Hårek Elvenes, Ingjerd Schou, Erna Solberg og lederen Ine Eriksen Søreide, fra Senterpartiet, Marit Arnstad og Bengt Fasteraune, fra Fremskrittspartiet, Sylvi Listhaug og Christian Tybring-Gjedde, fra Sosialistisk Venstreparti, Ingrid Fiskaa, fra Rødt, Bjørnar Moxnes, fra Venstre, Guri Melby, og fra Kristelig Folkeparti, Dag-Inge Ulstein, fordømmer på det sterkeste den hensynsløse og folkerettsstridige russiske invasjonen av Ukraina. Russlands krigføring begynte allerede i 2014 gjennom annekteringen av Krim-halvøya. Russland har gjennom åtte år ført krig og støttet separatister i de ukrainske provinsene Luhansk og Donetsk. Komiteen understreker at invasjonen 24. februar 2022 skjedde på tross av langvarig og systematisk diplomati fra europeiske land, EU, FN og USA. Russland har ikke engasjert seg reelt i disse forhandlingene på noe tidspunkt. Kravene Russland fremmet,

underkjente Ukraina som et fritt og selvstendig land og søkte på ulike måter å forhindre Ukrainas ønske om tilnærming til EU og NATO. I tillegg til de meningsløse lidelsene denne krigen påfører det ukrainske folk, anser komiteen at den pågående krigen utgjør et vannskille i forholdet mellom det nåværende regimet i Russland og verdens demokratiske stater.

Komiteen opplever at både Stortinget og regjeringen har bidratt til at Norge gir hjelp og støtte til Ukraina og landets kamp for sin frihet og suverenitet samt humanitær hjelp og innsats for å hjelpe mennesker på flukt fra Ukraina. Norge har videre sluttet seg til EUs sanksjoner mot Russland og frosset alle investeringene Statens pensjonsfond utland har i Russland. Dette er verdier som før krigsutbruddet beløp seg til om lag 30 mrd. kroner.

Komiteen viser til at regjeringen har anvendt handlingsrommet i Stortingets 1959- og 1967-vedtak for å kunne donere norsk forsvarsmateriell til et land i krig eller der krig truer, med mål om å øke de ukrainske styrkenes forsvarsevne. Komiteen oppfatter videre at regjeringen handler i samsvar med ønskene fra et samlet storting om å signalisere at Norge skal stille opp for ukrainere på flukt fra krigen.

Komiteen viser til utenriksministerens uttalelse til representantforslaget, hvor det opplyses at regjeringen fortløpende vurderer videre støtte til Ukraina, inkludert nye donasjoner av forsvarsmateriell og våpen eller midler Ukraina kan anskaffe våpen for. Komiteen merker seg at regjeringen i uttalelsen opplyser at den vil holde Stortinget orientert på egnet måte om den videre håndteringen av disse spørsmålene. Komiteen imøteser dette.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt forutsetter at regjeringen konsulterer Stortinget før den igangsetter viktige eller irreversible tiltak, i tråd med Stortingets vedtak i Innst. 176 S (2021–2022), jf. Dokument 21 (2020–2021) kapittel 9.

Komiteen viser til at krigen i Ukraina har samlet verdens demokratier, som nå slutter seg til en lang rekke omfattende fellestiltak, både finansielle sanksjoner, humanitær bistand, innsats for flyktninger og våpenhjelp til Ukraina. Putins regime er i dag i praksis isolert av det internasjonale samfunnet. Komiteen merker seg at sanksjonene allerede er i ferd med å få betydelig effekt i den russiske makteliten, og understreker at formålet med sanksjonene er å ramme russiske myndigheters evne til å fortsette sin folkerettsstridige krigføring og den russiske elitens handlefrihet.

Komiteens medlem fra Rødt viser til at utenriksministeren uttaler følgende i sin vurdering av forslaget:

«Ingen russiske selskaper har således lenger aktivitet i utvinningstillatelser på norsk kontinentalsokkel.»

Dette medlem merker seg at statsråden ikke nevner Wintershall DEA, som er sjuende største aktør på norsk sokkel. 33 pst. av aksjene i Wintershall DEA er eid av LetterOne, investeringsselskapet til russerne Mikhail Fridman og Petr Aven, som begge står på EUs sanksjonsliste. Britiske myndigheter frøs 2. mars 2022 Fridman og Avens posisjoner i LetterOne på London-børsen. Dette medlem forventer at regjeringen redegjør for hva dette betyr for Wintershall DEAs eierskap, operasjoner og rettigheter på norsk sokkel.

For komiteen er det viktig at regjeringen gjør kontinuerlige tilpasninger av norske bidrag, tiltak og sanksjoner i takt med den raskt skiftende utviklingen og gjør dette i samråd med Norges allierte og partnerland. Det er regjeringen som i størst grad har tilgang til løpende informasjon og dermed best kan vurdere hvilke tiltak som vil være mest effektive. Komiteen forutsetter at regjeringen på egnet måte holder Stortinget løpende informert om hvilke tiltak dette er, og grunnlaget for dem.

Komiteen vil understreke at Vladimir Putin og hans regime alene står ansvarlig for den brutale og folkerettsstridige krigen i Ukraina. Komiteen tar sterk avstand fra hets mot russere i Norge.

Komiteens medlem fra Rødt vil peke på at Norge, i motsetning til EU, Storbritannia og Canada, samarbeider med Russland om å forvalte verdens største torskebestand. Et forbud mot alle russiske havneanløp vil rasere norske fiskesamfunn, vanskeliggjøre langsiktig havforvaltning og straffe alminnelige russere. Dette medlem ønsker i stedet at straffetiltak fra norsk side målrettet skal ramme kretsen rundt Vladimir Putin.

Dette medlem mener at fiskerisamarbeidet og det generelle samkvemmet i nord understreker viktigheten av at Norge også fører en selvstendig straffetiltakspolitikk mot Putins aggresjonskrig. Norge besitter også unik innsikt i de reelle maktforholdene og eierinteressene på russisk side i nordområdene.

Dette medlem ber regjeringen utnytte handlingsrommet i sanksjonsloven til å iverksette selvstendige norske tiltak, slik regjeringen gjorde da den instruerte Norges Bank Investment Management (NBIM) og Equinor om å trekke seg ut av Russland.

I pressen leser vi om skip tilknyttet flere personer som står nært Putin, som får legge til og losse i norske havner, mens de er utestengt fra andre europeiske land. Dette medlem ber derfor regjeringen enten opprette en egen straffetiltaksliste som kan benyttes der internasjonale sanksjoner ikke er dekkende for norske forhold, eller etablere en kanal for å spille inn nye personer

og institusjoner til overnasjonale organers sanksjonslister.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en egen, norsk liste over personer og institusjoner som skal underlegges norske straffetiltak som konsekvens av Russlands invasjon av Ukraina.»

«Stortinget ber regjeringen undersøke muligheten for å fremme norske innspill til EUs sanksjonslister i forbindelse med Russlands invasjon av Ukraina.»

Komiteens medlem fra Venstre vil innledningsvis understreke at formålet med representantforslaget er å gi regjeringen bred ryggdekning for omfattende støttetiltak overfor Ukraina og sterke og målrettede sanksjoner mot Russland.

Dette medlem viser til at det er regjeringen som må fatte beslutninger om de forslagene som forslagsstillerne fremmer i dette representantforslag. Dette medlem vil derfor ikke ta opp forslagene på nytt i forbindelse med komitébehandlingen, men heller bruke komitébehandlingen til å gi regjeringen et mandat til å gjøre mer for å støtte Ukraina og straffe Putins elite. Dette medlem tar utgangspunkt i at regjeringen følger opp flertallsmerknader på egnet måte.

Dette medlem setter pris på at regjeringen holder nær kontakt med Stortinget, og at både statsministeren, utenriksministeren og justis- og beredskapsministeren har redegjort for regjeringens politikk i Stortinget.

Dette medlem vil berømme beslutningen om å sende våpen og annet forsvarsmateriell og å bidra med 2 mrd. kroner i nødhjelp til Ukraina.

Dette medlem vil understreke at ukrainske myndigheter melder om et akutt behov for videre leveranser av både våpen og annet forsvarsmateriell. I lys av den pågående angrepskrigen initiert av Russland på Ukrainas territorium, ser dette medlem umiddelbart behov for at Norge snarest råd donerer ytterligere våpen og forsvarsmateriell. Dette medlem imøteser derfor regjeringens beslutning om å levere ytterligere panservernvåpen til Ukraina. Dette medlem vil støtte ethvert regjeringensinitiativ til å donere ytterligere forsvarsmateriell på et senere tidspunkt.

Dette medlem setter også pris på regjeringens beslutning om å umiddelbart fryse alle investeringene til Statens pensjonsfond utland (SPU) i Russland. Dette medlem legger til grunn at selv om dette var en nasjonal beslutning, hadde den bred internasjonal oppslutning blant våre partnere og allierte.

Dette medlem vil videre rose regjeringens støtte til Ukrainas søknad om å få delta ved det NATO-akkrediterede cyberforsvarscenteret i Tallinn. Dette medlem er allikevel kjent med at ukrainske myndigheter

ønsker et nærmere bilateralt samarbeid for å styrke Ukrainas evne til å forsvare seg mot cyberangrep, og mener regjeringen snarest råd må gjøre en vurdering av hvilke norske cyberkapasiteter eller hvilken ekspertise som kan deles med Ukraina. På samme bakgrunn vil dette medlem gi regjeringen støtte til å intensivere relevant etterretningssamarbeid med Ukraina.

Dette medlem viser til forslaget om å forby norske banker og andre finansielle institusjoner å opptre som korrespondentbanker for samtlige russiske banker og finansinstitusjoner. Dette medlem vil peke på at både amerikanske og britiske myndigheter har forbydd sine banker å opptre som korrespondentbanker for utvalgte store russiske banker. Dette medlem vurderer det slik at et tilsvarende forbud ikke vil komplisere regelverket og etterlevelsen for norske banker og andre foretak mer enn for tilsvarende aktører i Storbritannia.

Dette medlem vil påpeke at selv om Norge i de fleste tilfeller tilslutter seg sanksjoner gjennomført av EU, utelukker ikke sanksjonsloven at Norge tar initiativ til andre sanksjoner, så lenge de har «bred internasjonal oppslutning» og har som formål å «oppretholde fred og sikkerhet og sikre respekt for demokrati og rettsstat».

Dette medlem vil på samme måte peke på at et forbud mot havneanløp heller ikke er avhengig av en beslutning i EU. Dette medlem peker i denne sammenheng på at allierte som Storbritannia og Canada har innført et havneforbud, og at det pågår en diskusjon om det samme i EU.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Rødt:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen utarbeide en egen, norsk liste over personer og institusjoner som skal underlegges norske straffetiltak som konsekvens av Russlands invasjon av Ukraina.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen undersøke muligheten for å fremme norske innspill til EUs sanksjonslister i forbindelse med Russlands invasjon av Ukraina.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og råder Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:120 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Ola Elvestuen, Sofie Høgestøl og Alfred Jens Bjørlo om ekstraordinær støtte til Ukrainas frihetskamp – vedlegges protokollen.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 31. mars 2022

Ine Eriksen Søreide

leder

Erna Solberg

ordfører

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Utenriks- og forsvarskomiteen
v/leder Ine Eriksen Søreide

Oslo, 17. mars 2022

**Departementets uttalelse til representantforslag Dok 8:120 S (2021-2022) -
representantforslag fra representantene Melby, Elvestuen, Høgestøl og Bjørlo**

Jeg viser til Utenriks- og forsvarskomiteens brev av 8. mars der det bes om Utenriksdepartementets uttalelse til Dokument 8:120 S (2021–2022) fra representantene Guri Melby, Ola Elvestuen, Sofie Høgestøl og Alfred Jens Bjørlo om ekstraordinær støtte til Ukrainas frihetskamp.

Russlands storstilte militære overfall på Ukraina 24. februar var et sjokkerende angrep ikke bare på et demokratisk lands suverenitet, men også på europeisk sikkerhet og folkeretten. Russland har startet den største krigen på europeisk jord siden 1945 og har utløst en humanitær krise av ufattelig omfang. Statsministerens redegjørelse for Stortinget 3. mars om krigen i Ukraina og den påfølgende debatten viste at det er tverrpolitisk enighet på Stortinget om situasjonsforståelsen.

Jeg deler representantenes syn om at Norge har både et moralsk ansvar og sterk interesse av å bidra til å stoppe den russiske invasjonen og sikre Ukrainas suverenitet. Det innebærer at Norge både må reagere overfor Russland og bidra med støtte til Ukraina. Begge formål oppnås mest effektivt når allierte og likesinnede står sammen. Vi er i denne situasjonen vitne til et imponerende samhold både innenfor NATO og EU. Vi ser også en vesentlig styrking av samarbeid mellom NATO og EU, og med tredjeland. Norge har hittil sluttet seg til alle EUs restriktive tiltak mot Russland.

Norge har også iverksatt andre tiltak. Finansdepartementet ba allerede 28. februar Norges Bank om umiddelbart å fryse alle investeringene Statens pensjonsfond utland (SPU) har i Russland. Banken er også bedt om å utarbeide en plan for å selge fondet helt ut av det russiske markedet. Norge har sendt forsvarsmateriell til Ukraina, og regjeringen har besluttet å bidra med to milliarder kroner for å bøte på konsekvensene av Russlands angrepskrig mot Ukraina. Eventuelle ytterligere bidrag vil regjeringen komme tilbake til i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett.

Russlands angrepskrig mot Ukraina er av et omfang Europa ikke har sett siden andre verdenskrig. I denne ekstraordinære situasjonen har Norge donert hjelmer,

beskyttelsesvester og panservernvåpen til Ukraina. Regjeringen vurderer fortløpende videre støtte, inkludert nye donasjoner av forsvarsmateriell og våpen eller midler Ukraina kan anskaffe våpen for. I denne forbindelse vurderes også muligheten for bidrag gjennom European Peace Facility. Jeg vil holde Stortinget orientert på egnet måte om regjeringens videre håndtering av disse spørsmålene.

Norge har over tid hatt dialog med Ukraina, samt med nærstående og allierte land, om styrking av ukrainske cyberkapasiteter. Norge har blant annet støttet Ukrainas søknad om å få delta ved det NATO-akkrediterte cyberforsvarssenteret i Tallinn. Vi skal fortsette dialogen med Ukraina og med nærstående stater for å se nærmere på muligheter for å støtte Ukrainas digitale forsvarsevne og motstandsdyktighet. Norge holder tett kontakt med allierte om informasjonsdeling med Ukraina.

Jeg har konferert med finansministeren angående forslaget om å forby norske banker og andre finansielle institusjoner å opptre som korrespondentbank for samtlige russiske banker og finansinstitusjoner. Dette vil innebære at det blir vanskeligere å gjennomføre transaksjoner som er lovlige etter EUs sanksjonsregelverk. Norske sanksjoner som ikke sammenfaller med EUs sanksjoner, vil komplisere regelverket og etterlevelsen for norske banker og andre foretak. Det er også usikkert om et slikt norsk forbud vil kunne innføres med hjemmel i sanksjonsloven, ettersom den forutsetter «bred internasjonal oppslutning» om sanksjonene.

Jeg har konferert med olje- og energiministeren angående forslaget om å stenge russiske selskaper ute fra norsk sokkel og med finansministeren om leterefusjonsordningen.

Den siste tillatelsen et russisk selskap hadde andeler i, er oppgitt fra 17. mars 2022. Ingen russiske selskaper har således lenger aktivitet i utvinningstillatelser på norsk kontinentalsokkel. I dagens sikkerhetspolitiske situasjon er det ikke aktuelt for regjeringen å gi adgang for russiske selskaper i utvinningstillatelser på norsk sokkel.

Skatteetaten vil fryse utbetalinger av leterefusjon dersom de rammes av sanksjonene Norge har sluttet seg til.

EU har foreløpig ikke vedtatt forbud mot havneanløp for skip som er eid, kontrollert eller drevet av personer knyttet til Russland. Jeg anser det per i dag ikke aktuelt for Norge ensidig å innføre et forbud mot slike havneanløp. Det er heller ikke hjemmel i norsk lovgivning for å innføre et ensidig forbud mot havneanløp.

Jeg vil videre understreke at selv om EU skulle vedta et forbud mot havneanløp, må Norge gjøre en selvstendig vurdering. Norges situasjon skiller seg fra EUs på fiskeriområdet på grunn av felles norsk-russiske bestander og gjensidig soneadgang. Det er også andre hensyn som må ivaretas, som Norges behov for kystvaktsamarbeid og samarbeid om søk og redning, samt miljøberedskap.

Med vennlig hilsen

Anniken Huitfeldt

